

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 9Sk/34/2020
Identifikačné číslo spisu: 8019200436
Dátum vydania rozhodnutia: 23. februára 2022
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Martinčeková
Funkcia:
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:8019200436.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Martinčekovej a členov senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a Mgr. Michala Novotného, v právnej veci žalobkyne: Y. M., nar. XX.X.XXXX, bytom B., zastúpená procesným opatrovníkom: C. D., nar. XX.X.XXXX., bytom P., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, v konaní o preskúmanie rozhodnutia generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne č.: XXX XXX XXXX X zo dňa 15.4.2019, o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č.k. 5Sa/5/2019-74 zo dňa 3.6.2020 takto

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a.

Žalovanej náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

O d ô v o d n e n i e

1. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom č.k. 5Sa/5/2019-74 zo dňa 3.6.2020 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania rozhodnutia generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne č.: XXX XXX XXXX X zo dňa 15.4.2019 (ďalej aj ako „preskúmané rozhodnutie“). Náhradu trov konania krajský súd žiadnemu z účastníkov konania nepriznal.

2. Preskúmaným rozhodnutím bolo zamietnuté odvolanie žalobkyne proti prvostupňovému rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 9.11.2017 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“). Prvostupňovým rozhodnutím žalovaná podľa § 70 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej aj „zákon o sociálnom poistení“) zamietla žiadosť žalobkyne o invalidný dôchodok s odôvodnením, že potrebný počet rokov obdobia dôchodkového poistenia a vznik nároku na invalidný dôchodok poistenca vo veku nad 28 rokov je najmenej 5 rokov a zisťuje sa z posledných desiatich rokov pred vznikom invalidity. V posledných desiatich rokoch pred vznikom invalidity, t. j. pred 20.septembrom 2004, žalobkyňa nezískala žiadny deň obdobia dôchodkového poistenia. Z uvedeného vyplýva, že nespĺnila podmienku potrebného počtu rokov obdobia dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok. Voči tomuto rozhodnutiu sa žalobkyňa odvolala, o jej odvolaní rozhodovala žalovaná rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa

18.01.2018, ktorým zamietla odvolanie žalobkyne a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie.

3. Rozhodnutie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 18.01.2018 napadla žalobkyňa žalobou na Krajskom súde v Prešove, ktorý vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 8Sa/17/2018-39 zo dňa 18.12.2018 tak, že zrušil rozhodnutie žalovanej a vrátil jej vec na ďalšie konanie. V ďalšom konaní uložil žalovanej povinnosť prejednať vec v medziach podaného odvolania žalobkyne, dôsledne sa vysporiadať so všetkými jej námietkami, znovu vo veci rozhodnúť a svoje rozhodnutie aj riadne a presvedčivo odôvodniť, najmä s poukazom na skutočnosť, že rozhodnutie zo dňa 29.01.1975 potvrdzuje pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť na strane žalobkyne už k tomuto dátumu (pred dovŕšením 18. roku veku a preukázateľne v dobe, kedy bola nezaopatreným dieťaťom), s prihliadnutím na lekárske správy, ktoré mala žalovaná k dispozícii, najmä lekárske správy, ktoré žalobkyňa predložila, v ktorých sa lekári vyjadrujú v prospech záveru, že k vzniku invalidity (z dôvodu prinajmenšom ľahkej retardácie) došlo už v detstve. Zároveň uložil žalovanej povinnosť sa vysporiadať so skutočnosťou, že v rámci školskej dochádzky žalobkyňa ukončila iba 5 tried osobitnej školy.

4. Na základe rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. zn.: 8Sa/17/2018-39 zo dňa 18.12.2018 bol opätovne posúdený zdravotný stav žalobkyne posudkovým lekárom sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne, ústredie, so sídlom v Prešove, výsledkom ktorého bola Lekárska správa zo dňa 28.03.2019. Po posúdení zdravotného stavu posudkový lekár vyslovil výrok, že žalobkyňa nie je úplne invalidná podľa § 25 ods. 3 písm. a) zákona č. 121/1975 Zb. ani podľa § 32 ods. 2 citovaného zákona, lebo sa nestala úplne invalidnou pred dovŕšením veku rozhodujúceho pre skončenie povinnej školskej dochádzky, a preto mohla byť zamestnaná. Nie je invalidná podľa § 29 ods. 3 zákona č. 100/1988 Zb. v znení zákona č. 194/1994 Z. z. a zákona č. 107/1999 Z. z. na účely § 33 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. v znení zákona č. 235/1992 Zb., lebo je schopná vykonávať sústavné zamestnanie aj bez potreby zabezpečenia celkom mimoriadnych podmienok, je invalidná podľa § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., lebo pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Žalobkyňa nie je k 1.1.2005 nezaopatreným dieťaťom podľa § 9 zákona č. 461/2003 Z. z. Mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť posudkový lekár určil v rozsahu 45 % (zrejma nesprávne, správne je 60 %, pozn. kasačného súdu). Posudkový lekár určil ako rozhodujúce zdravotné postihnutie duševné choroby a poruchy správania (kapitola V.), organické duševné poruchy, poruchy intelektu, emotivity, afektivity, ťažké formy (položka č. 1, písm. b/), kde stanovil mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 50 % v dolnej hranici určeného rozpätia od 50 - 80 %. Pre iné zdravotné postihnutie ľahkú duševnú zaostalosť - stredné pásmo (kapitoly V., položka 6, písm. a/) zvýšil mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 10 %. Dátum vzniku invalidity určil od 01.01.2004.

5. Na základe tohto posudku žalovaná vo veci opätovne rozhodla napadnutým rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X. zo dňa 15.04.2019, tak, že odvolanie žalobkyne zamietla v celom rozsahu a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie. V odôvodnení rozhodnutia žalovaná popísala priebeh administratívneho konania a konštatovala, že zdravotný stav žalobkyne bol opätovne posúdený posudkovým lekárom sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne, ústredie, so sídlom v Prešove dňa 28. marca 2019. Ďalej uviedla, že na základe predložených odborných vyšetrení od roku 2004 zmenil posudkový lekár pôvodný posudok po dôkladnom preštudovaní odvolania žalobkyne a všetkých dostupných vyšetrení na celkovú mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 60 % od 01.01.2004. Žalovaná konštatovala, že podľa predložených zákonov by žalobkyňa splnila podmienky na čiastočnú invaliditu, ak by bola zúčastnená na dôchodkovom zabezpečení podľa § 3 zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení (napr. v pracovnom pomere ako učnica, ako členka výrobného družstva a pod.). Vo vzťahu k dátumu vzniku invalidity posudkový lekár uviedol, že pred rokom 2004 nie sú v zdravotnej dokumentácii žiadne záznamy o zdravotnom stave žalobkyne. Uznanie invalidity z mladosti v zmysle predošlých zákonov bolo vždy uznanie úplnej invalidity. Zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení, zákon č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení, zákon č. 101/1964 Zb. o sociálnom zabezpečení poznali okrem úplnej invalidity aj čiastočnú invaliditu, pri ktorej bol nárok spravovaný pracovnou kategóriou, dĺžkou doby zamestnania a výškou zárobku. Pretože žalobkyňa mala zistený pokles intelektu do pásma ľahkej mentálnej retardácie v roku 2004, nemohla mať horší

zdravotný stav v detstve a mladosti, o čom svedčí vydané rozhodnutie Okresnej posudkovej komisie v Prešove z januára 1975, že je spôsobilá na prípravu na povolanie ako mladistvá osoba so zmenenou pracovnou schopnosťou a to na závažný pomer v odevných závodoch.. Žalovaná ďalej konštatovala, že žalobkyňa sa nestala úplne invalidnou pred dovŕšením veku rozhodujúceho pre skončenie povinnej školskej dochádzky podľa § 32 ods. 2 zákona č. 121/1975 Zb., pretože pre zdravotný stav mohla byť zamestnaná po dobu potrebnú na nárok na čiastočný invalidný dôchodok. Jej zdravotný stav s porovnaním terajšieho stavu a stavu od roku 2004 (prvé psychologické vyšetrenie) nepodmieňovali ani čiastočnú invaliditu pre značne sťažené všeobecné životné podmienky podľa prílohy č. 2 písm. c) vyhlášky č. 149/1988 Zb., ktorá bola vykonávacou vyhláškou k zákonu č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení. Žalovaná ďalej uviedla, že celkovú mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť u žalobkyne stanovil posudkový lekár od 01.01.2004 na 60 %, pričom vychádzal z lekárskeho nálezov predložených v konaní a to na základe rozhodujúceho zdravotného postihnutia: duševné choroby a poruchy správania, organické duševné poruchy, poruchy intelektu, emotivity, afektivity, ťažké formy podľa kapitoly V., položky 1, písm. b) prílohy č. 4 k zákonu, s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 50 % (z percentuálneho rozpätia od 50 - 80 %) a za iné zdravotné postihnutie: ľahká duševná zaostalosť, stredne pásmo, epilepsia v anamnéze (sporadický výskyt), choroba vysokého krvného tlaku s počínajúcimi orgánovými zmenami, kombinovaná refrakčná zraková porucha korigovaná okuliarmi, posudkový lekár určil zvýšenie percentuálnej miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 10 % na celkových 60 %. S poukazom na ust. § 70 ods. 1 a § 71 ods. 1 zákona o sociálnom poistení žalovaná dôvodila, že žalobkyňa bola uznaná za invalidnú s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 60 % od 01.01.2004, čím medicínsky podmienku nároku na invalidný dôchodok splnila. Ku dňu vzniku nároku na invalidný dôchodok, t. j. k 01.01.2004 dovŕšila žalobkyňa 44 rokov. Potrebný počet rokov obdobia dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok poistenca vo veku nad 28 rokov je podľa § 72 ods. 1 písm. e) a ods. 2 zákona v znení účinnom do 31.12.2004 najmenej 5 rokov a zisťuje sa z obdobia pred vznikom invalidity. Z uvedeného podľa žalovanej vyplýva, že obdobie dôchodkového poistenia žalobkyne sa hodnotí len z obdobia pred vznikom invalidity, t. j. do 01. januára 2004 a na obdobie dôchodkového poistenia po tomto dátume sa na vznik nároku na invalidný dôchodok neprihliada. V odvolacom konaní bolo podľa žalovanej preukázané, že žalobkyňa pred vznikom invalidity pred 01.01.2004 nezískala žiaden deň obdobia dôchodkového poistenia, čím nespĺnila podmienku potrebného počtu rokov obdobia dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok. Na základe údajov uvedených v žiadosti o dôchodok, predložených dokladov a údajov nachádzajúcich sa v evidencii Sociálnej poisťovne žalovaná vyhodnotila, že žalobkyňa nezískala žiadne obdobie dôchodkového poistenia. Žalobkyňa v odvolacom konaní aj napriek zmene miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť zo 45 % na 60 % a zmene dátumu vzniku invalidity z 20.09.2004 na 01.01.2004 nepreukázala žiadne obdobie dôchodkového poistenia, čím nespĺnila podmienky stanovené v § 72 ods. 1 a 2 zákona, a preto bola jej žiadosť o invalidný dôchodok správnym orgánom I. stupňa správne zamietnutá. Žalobkyňa v zákonnej lehote podala proti rozhodnutiu žalovanej správnu žalobu.

6. Preskúmaním veci dospel správny súd k záveru, že žaloba žalobkyne nie je dôvodná. Správny súd, vychádzajúc z obsahu administratívneho spisu žalovanej konštatoval, že žalobkyňa v danom prípade splnila tzv. medicínsku podmienku a to na základe záverov posudkového lekára sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne, ústredie, pracovisko Prešov, ktorý v Lekárskej správe zo dňa 28. marca 2019 konštatoval, že žalobkyňa je invalidná podľa § 71 ods. 1 zákona, lebo pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Rozhodujúcim zdravotným postihnutím u žalobkyne sú duševné choroby a poruchy správania, organické duševné poruchy, poruchy intelektu, emotivity, afektivity, ťažké formy, s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 50 % a pre iné zdravotné postihnutia ľahká duševná zaostalosť - stredne pásmo je miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť zvýšená o 10 %, s určením dátumu vzniku invalidity k 01.01.2004. Krajský súd ďalej vyhodnotil, že posudkový lekár sociálneho poistenia určil rozhodujúce zdravotné postihnutie v súlade so závermi z odborných vyšetrení (19.06.2017 a 22.06.2017 - psychiatrické a psychologické vyšetrenie), preto správny súd námietku žalobkyne na nesprávne určenie rozhodujúceho zdravotného postihnutia a stanovení miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť vyhodnotil ako nedôvodnú.

7. Vo vzťahu k námietke žalobkyne, že nárok na invalidný dôchodok jej vznikol už pred rokom 2004, v období keď bola nezaopatrený dieťaťom, správny súd, s poukazom na ust. § 184 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, vyhodnotil, že žalobkyňa nepreukázala, že by si pred 01.01.2004 podala žiadosť o invalidný dôchodok. K argumentácii žalobkyne, že podľa rozhodnutia Okresnej posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia v Prešove zo dňa 29.01.1975 bolo konštatované, že je mladistvou občiankou so zmenenou pracovnou schopnosťou, a teda k vzniku invalidity došlo už v jej detstve, správny súd uviedol, že podľa § 67 zákona č. 101/1964 Zb., účinného v čase vydania tohto rozhodnutia, občania so zmenenou pracovnou schopnosťou sú osoby, ktoré majú pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav podstatne obmedzený výber zamestnania; sú nimi aj požívatelia dôchodkov podmienených nepriaznivým zdravotným stavom, pokiaľ im ich zachovaná pracovná schopnosť dovoľuje pracovné uplatnenie a tento zákon nepriznával invaliditu v mladosti (účinný do 01.01.1976). Krajský súd v tejto súvislosti ďalej konštatoval, že v čase, keď žalobkyňa dovŕšila vek 18 rokov, t. j. v roku 1977, platil zákon č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení, ktorý v § 32 upravoval invalidný dôchodok v mimoriadnych prípadoch, a to občanovi, ktorý sa stal úplne invalidný pred dovŕšením veku rozhodujúceho pre skončenie povinnej školskej dochádzky (invalidita z mladosti), nemohol byť preto zamestnaný vôbec alebo po dobu potrebnú na nárok na dôchodok a dosiahol vek 26 rokov. Žalobkyňa v konaní nepreukázala, že by v čase účinnosti tohto zákona splnila podmienky uvedené v citovanom ustanovení § 32 a stala sa invalidnou. Krajský súd tiež vyhodnotil, že z rozhodnutia Okresnej posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia zo dňa 29.01.1975 nemožno vyvodit', že žalobkyňa bola invalidnou, ale že pre svoj zdravotný stav mala obmedzený výber povolania, žalobkyňa sa však nezapojila do záučného pomeru odporúčaného okresnou posudkovou komisiou sociálneho zabezpečenia v OZKN Prešov ani do žiadneho pracovného procesu, a teda do roku 2004 nebolo preukázané, žeby získala akékoľvek obdobie dôchodkového poistenia. Podľa názoru krajského súdu sa posudkový lekár sociálneho poistenia dostatočne vysporiadal s podstatnou námietkou žalobkyne, ktorá požadovala určiť dátum vzniku invalidity v období, kedy bola nezaopatreným dieťaťom. S poukazom na § 72 ods. 1 písm. e), ods. 2 zákona o sociálnom poistení zákona v znení účinnom do 31.12.2004 správny súd vyhodnotil, že žalobkyňa pred vznikom invalidity, t. j. pred 01.01.2004 nezískala žiadny deň obdobia dôchodkového poistenia a nespĺnila tým zákonnú podmienku pre vznik nároku na invalidný dôchodok. Keďže žalobkyňa v danom prípade nespĺnila všetky zákonné podmienky pre priznanie nároku na dávku invalidného dôchodku, žalovaná ako aj prvostupňový správny orgán vecne správne a zákonne rozhodli, keď jej žiadosť o invalidný dôchodok zamietli. Z uvedených dôvodov správny súd žalobu žalobkyne ako nedôvodnú zamietol podľa §190 SSP.

8. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu včas podala kasačnú sťažnosť žalobkyňa (ďalej aj ako „sťažovateľka“) z dôvodov podľa § 440 ods. 1 písm. f), g) a h) zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) a žiadala, aby kasačný súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie alebo zmenil tak, že zruší preskúmané rozhodnutie, prípadne i prvostupňové rozhodnutie žalovanej a vec vráti správne orgánu na ďalšie konanie.

9. Sťažovateľka namietala, že krajský súd akceptoval postup žalovanej, ktorá nerešpektovala právny názor vyjadrený v predchádzajúcom zrušujúcom rozsudku Krajského súdu Prešov, a je presvedčená, že táto skutočnosť sama o sebe zakladá dôvody pre zrušenie napadnutého rozsudku. Okrem toho žalobkyňa uviedla, že okrem žalobných bodov smerujúcich proti záverom žalovanej pri určení dňa vzniku invalidity, predniesla žalobné dôvody aj vo vzťahu k záverom o určení miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, s ktorými sa krajský súd nevysporiadal. Sťažovateľka konštatovala, že správny súd sa s určením dňa vzniku invalidity síce vysporiadal v odsekoch 57 až 60 napadnutého rozhodnutia, ale nesprávne vec posúdil a preto vo veci nesprávne rozhodol. Sťažovateľka namietala, že z napadnutého rozhodnutia a ani posudku posudkového lekára nevyplýva, z akých dôvodov bol dátum vzniku invalidity určený na deň 1.1.2004. Uviedla, že v konaní vo veciach sociálneho poistenia predložila všetky lekárske správy a doklady, ktorými disponuje a ktoré hovoria o tom, že mentálna retardácia ľahkého stupňa bola u nej prítomná už v detstve a v tejto súvislosti namietla, že bolo úlohou žalovanej, aby v súlade s § 195 zákona o sociálnom poistení presne a úplne zistila skutkový stav veci. Žalovaná mala podľa sťažovateľky dostatočný priestor na to, aby na základe záverov lekárskej vedy, resp. v prípade pochybností znaleckým posudkom, posúdila, či druh jej mentálnej retardácie je vrodený alebo získaný potom, čo prestala byť nezaopatreným dieťaťom. Podľa

názoru sťažovateľky tým, že správny súd takéto dokazovanie neuskutočnil, „realizoval nepreskúmateľné a nesprávne závery vo vzťahu k určení dňa vzniku invalidity“. Sťažovateľka namietala, že správny súd nesprávne právne posúdil rozhodnutie okresnej posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia v Prešove zo dňa 29.1.1975, z ktorého podľa sťažovateľky vyplýva že bola invalidnou v roku 1975, t. j. v čase keď bola nezaopatreným dieťaťom a mala zníženú schopnosť vykonávať pracovnú činnosť a poukázala na predložené lekárske správy, ktoré majú dokazovať, že jej mentálna retardácia je stav z obdobia, kedy bola nezaopatreným dieťaťom, čo odôvodňuje vznik jej invalidity už v mladosti. Sťažovateľka namietala, že k relevantnému zisteniu určenia dňa vzniku invalidity nedošlo, čo v napadnutom rozhodnutí uznal aj správny súd, napriek tomu jej žalobu zamietol. Sťažovateľka kasačnému súdu navrhla, aby napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie alebo zmenil tak, že zruší preskúmané rozhodnutie, prípadne i prvostupňové rozhodnutie žalovanej a vec vráti správnejmu orgánu na ďalšie konanie.

10. Žalovaná vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti uviedla, že dôvody uvádzané sťažovateľkou v kasačnej sťažnosti nepovažuje za opodstatnené a navrhla, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť zamietol ako nedôvodnú.

11. Najvyšší správny súd ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP), po zistení, že kasačná sťažnosť bola podaná oprávnenou osobou v zákonom stanovenej lehote a je prípustná, prejednal vec bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) pričom zistil, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná.

12. Predmetom prieskumu pred správnym súdom bolo rozhodnutie generálneho riaditeľa žalovanej zo dňa 15.4.2019, ktorým zamietol odvolanie žalobkyne proti prvostupňovému rozhodnutiu Sociálnej poisťovne ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 9.11.2017, ktorým sociálna poisťovňa zamietla žiadosť žalobkyne o invalidný dôchodok zo dňa 6.9.2017. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že bola síce splnená medicínska podmienka a žalobkyňa dosiahla mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť za rozhodujúce zdravotné postihnutie podľa kapitoly V. - duševné choroby a poruchy správania, položka 1. - organické duševné poruchy, poruchy intelektu, emotivity, afektivity, písmeno b) - ťažké formy v rozpätí od 50 do 80%, ťažká demencia a to s určením 50% a za iné zdravotné postihnutia (ľahká duševná zaostalosť - stredné pásmo, epilepsia v anamnéze, choroba vysokého krvného tlaku, kombinovaná refrakčná zraková porucha) jej bola zvýšená percentuálna miera o 10 %. Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v percentách tak bola určená na 60% od 1.1.2004. Žalobkyňa však ku dňu vzniku invalidity nespĺnila ďalšiu zákonnú podmienku a to získanie potrebného počtu rokov obdobia dôchodkového poistenia podľa § 72 zák. č. 461/2003 Z.z. Žalovaná s prihladením na určenie vzniku nároku na invalidný dôchodok k 1.1.2004 posudzovala potrebný počet rokov podľa zákona o sociálnom poistení, t.j. podľa § 72 ods. 1 písm. e/ a ods. 2 citovaného zákona. Keďže žalobkyňa pred 1.1.2004 nezískala žiadny deň obdobia dôchodkového poistenia, nespĺnila podmienku potrebného počtu rokov obdobia dôchodkového poistenia.

13. Žalovaná sa v rozhodnutí zároveň zaoberala aj právne záväznými závermi vyslovenými v rozsudku správneho súdu č.k. 8Sa/17/2018-39 zo dňa 18.12.2018, ktorým bolo zrušené v poradí prvé rozhodnutie žalovanej o odvolaní žalobkyne, a to, že v ďalšom konaní bude potrebné riadne určiť dátum vzniku invalidity, ktorý nie je možné zamieňať s dátumom, kedy došlo k zdokumentovaniu zdravotného stavu o invalidite. K určeniu dátumu vzniku invalidity ku dňu 1.1.2004 uviedla, že pokiaľ účastníčka argumentuje dátumom vzniku invalidity už v mladosti, predpokladá to vznik úplnej invalidity v zmysle predošlých zákonov. V zmysle zákona č. 100/1988 Zb. ani zákona č. 121/1975 Zb. však nebol preukázaný vznik úplnej invalidity. Žalobkyňa sa nestala úplne invalidnou pred dovŕšením veku rozhodujúceho pre skončenie povinnej školskej dochádzky podľa § 32 ods. 2 zákona č. 121/1975 Zb., pretože pre zdravotný stav mohla byť zamestnaná po dobu potrebnú na nárok na čiastočný invalidný dôchodok. O tom svedčí rozhodnutie Okresnej posudkovej komisie v Prešove z januára 1975, z ktorého vyplýva, že bola spôsobilá na prípravu na povolanie ako mladistvá osoba so zmenenou pracovnou schopnosťou a to na záručný pomer v Odevných závodoch. Ako osoba s ľahkou mentálnou retardáciou teda mohla získať príslušnú kvalifikáciu v špeciálnych školách a po vyučení by bola schopná pod príslušným vedením vykonávať prácu podobne ako mentálne nepostihnuté osoby. Nebolo teda preukázané, že by sa už v tomto období stala plne invalidnou a vzťahoval by sa na ňu §

32 ods. 2 zák. č. 121/1975 Zb., hoci by podľa týchto zákonov splnila podmienky na čiastočnú invaliditu, ak by bola zúčastnená na dôchodkovom zabezpečení podľa uvedeného zákona. Pri tomto posúdení vychádzal tiež z toho, že v roku 2004 jej bola diagnostikovaná ľahká mentálna retardácia a preto nemohla mať horší zdravotný stav v detstve a mladosti.

14. V konaní nebolo sporné, že žalobkyňa nikdy nepracovala, ukončila 5 tried osobitnej základnej školy. Podľa rozhodnutia Okresnej posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia v Prešove z 29.1.1975 bola mladistvou občiankou so zmenenou pracovnou schopnosťou s odporúčením záučného pomeru v Odevných závodoch kpt. Nálepku Prešov, ktorý neabsolvovala. Do roku 2004 nebola liečená v psychiatrickej ani psychologickkej ambulancii, prvý krát absolvovala psychiatrické vyšetrenie 16.9.2004 a odvtedy jej zdravotný stav bol sledovaný psychiatrami, neurológmi a psychologmi.

15. Žalobkyňa v kasačnej sťažnosti poukazovala na to, že žalovaná nesprávne posúdila otázku určenia dňa vzniku invalidity, pretože z lekárskeho správ, ktoré predložila do správneho konania vyplýva, že mentálna retardácia u nej je stav z obdobia, kedy bola nezaopatreným dieťaťom a teda odôvodňuje invaliditu vzniknutú v mladosti.

16. Podľa § 70 ods. 1 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom 24.4.2019 (právoplatnosť preskúmaného rozhodnutia) poistenec má nárok na invalidný dôchodok, ak sa stal invalidný, získal počet rokov dôchodkového poistenia uvedený v § 72 a ku dňu vzniku invalidity nespĺňa podmienky nároku na starobný dôchodok alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok.

17. Podľa § 71 ods. 1 cit. zákona poistenec je invalidný, ak pre dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40% v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

18. Podľa § 71 ods. 2 cit. zákona dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav je taký zdravotný stav, ktorý spôsobuje pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť a ktorý má podľa poznatkov lekárskej vedy trvať dlhšie ako jeden rok.

19. Podľa § 71 ods. 3 cit. zákona pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa posudzuje porovnaním telesnej schopnosti, duševnej schopnosti a zmyslovej schopnosti poistenca s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom a telesnej schopnosti, duševnej schopnosti a zmyslovej schopnosti zdravej fyzickej osoby. Pri posudzovaní poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa neprihliada na zdravotné postihnutia, ktoré boli zohľadnené na nárok na invalidný výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu.

20. Podľa § 71 ods. 4 cit. zákona pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa posudzuje na základe

- a) lekárskeho správ a údajov zo zdravotnej dokumentácie zdravotníckeho zariadenia a zhodnotenia liečby s určením diagnostického záveru, stabilizácie ochorenia, jeho ďalšieho vývoja, ďalšej liečby a
- b) komplexných funkčných vyšetrení a ich záverov, pričom sa prihliada na zostávajúcu schopnosť vykonávať zárobkovú činnosť, zostávajúcu schopnosť prípravy na povolanie, možnosti poskytnutia pracovnej rehabilitácie alebo rekvalifikácie.

21. Podľa § 71 ods. 6 cit. zákona miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v percentách sa určuje podľa druhu zdravotného postihnutia, ktoré je rozhodujúcou príčinou dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu, a so zreteľom na závažnosť ostatných zdravotných postihnutí.

22. Podľa § 259 ods. 1 cit. zákona v konaniach o nárokoch na dávky a ich výplatu z nemocenského poistenia, dôchodkového zabezpečenia, o nároku na úpravu dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu, o nárokoch na náhradu škody spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, o nároku zamestnanca z pracovného pomeru, ktoré sa uspokojovali z garančného fondu (ďalej len "peňažná náhrada") a o nároku na podporu v nezamestnanosti, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, o ktorých nebolo do tohto dňa právoplatne rozhodnuté, a o priznaní, odňatí alebo zmene sumy dávky,

náhrady škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania alebo podpory v nezamestnanosti za obdobie pred 1. januárom 2004, aj keď o uvedenej dávke, náhrade škody, peňažnej náhrade alebo podpore v nezamestnanosti už bolo právoplatne rozhodnuté, sa rozhodne podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 s odchýlkami ďalej ustanovenými.

23. Podľa § 32 ods. 2, prvá veta zák. č. 121/1975 Zb. v znení účinnom do 31.1.1982 občanovi, ktorý sa stal úplne invalidným pred dovŕšením veku rozhodujúceho pre skončenie povinnej školskej dochádzky (invalidita z mladosti), nemohol byť preto zamestnaný vôbec alebo po dobu potrebnú na nárok na dôchodok a dosiahol vek 26 rokov, patrí invalidný dôchodok vo výške 650 Kčs mesačne.

24. Podľa § 32 ods. 2 zákona č. 121/1975 Zb. v znení účinnom od 1.2.1982 invalidný dôchodok patrí aj občanovi, ktorý sa stal úplne invalidným pred dovŕšením veku rozhodujúceho pre skončenie povinnej školskej dochádzky, nemohol byť preto zamestnaný vôbec alebo po dobu potrebnú na nárok na tento dôchodok a dosiahol vek 18 rokov.

25. Podľa § 25 ods. 3 cit. zákona v znení účinnom do 30.9.1988 pracujúci je úplne invalidný, ak pre dlhodobý nepriaznivý zdravotný stav

c) je neschopný vykonávať akékoľvek sústavné zamestnanie, alebo

d) výkon takého zamestnania by vážne zhoršil jeho zdravotný stav, alebo

e) je síce schopný vykonávať sústavné zamestnanie, ale iba celkom neprimerané jeho predošlým schopnostiam a spoločenskému významu doterajšieho povolania alebo

f) môže vykonávať sústavné zamestnanie len za celkom mimoriadnych podmienok (nevidomí občania, občania s veľmi ťažkými ortopedickými chybami a pod.).

26. Podľa § 33 ods. 2 zák. č. 100/1988 Zb. v znení účinnom od 1.10.1988 občan má nárok na invalidný dôchodok aj vtedy, ak sa stal invalidným pred dovŕšením veku, v ktorom sa končí povinná školská dochádzka, nemohol byť preto zamestnaný vôbec alebo po dobu potrebnú pre nárok na tento dôchodok a dosiahol vek 18 rokov.

27. Podľa § 29 ods. 3 cit. zákona občan je invalidný, ak pre dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav

g) je neschopný vykonávať akékoľvek sústavné zamestnanie,

h) je schopný vykonávať sústavné zamestnanie iba za celkom mimoriadnych podmienok (nevidomí občania, občania s veľmi ťažkými ortopedickými chybami a pod.). Zdravotné postihnutia podmieňujúce invaliditu podľa písmena b) ustanoví Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky všeobecne záväzným právnym predpisom.

28. Kasačný súd sa najskôr vyjadruje k základnej sťažostnej námietke a to, že invalidita žalobkyni vznikla už v mladosti t.j. v čase, keď bola nezaopatreným dieťaťom. Kasačný súd sa s týmto tvrdením nestotožnil. Invalidita z mladosti bola explicitne definovaná v § 32 ods. 2 zák. č. 121/1975 Zb. účinného do 31.1.1982. Podľa tohto ustanovenia občanovi, ktorý sa stal úplne invalidným pred dovŕšením veku rozhodujúceho pre skončenie povinnej školskej dochádzky (invalidita z mladosti), nemohol byť preto zamestnaný vôbec alebo po dobu potrebnú na nárok na dôchodok a dosiahol vek 26 rokov, patrí invalidný dôchodok. V uvedenom ustanovení bola stanovená výnimka zo splnenia podmienky získania potrebnej doby zamestnania, a to preto, lebo občan nemohol byť zamestnaný vôbec alebo po zákonom potrebnú dobu. Z dôkazov zhromaždených v administratívnom konaní však takáto skutočnosť nevyplýva. Dôkaz, na ktorý poukazovala žalobkyňa a ktorý podľa nej túto skutočnosť preukazuje, rozhodnutie Okresnej posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia v Prešove zo dňa 29.1.1975 uvádza, že žalobkyňa je mladistvou občiankou so zmenenou pracovnou schopnosťou podľa § 67 zákona č. 101/1964 Zb., lebo má podstatne obmedzený výber povolania s tým, že komisia jej odporučila záučný pomer v Odevných závodoch kpt. Nálepku Prešov. Z uvedeného vyplýva, že nebola splnená u nej podmienka, že by nemohla byť zamestnaná vôbec. Naopak, z uvedeného rozhodnutia je zrejmé, že hoci mala obmedzený výber povolania, bola schopná vykonávať prácu v pracovnom pomere. Z pohľadu splnenia tejto podmienky rovnako invaliditu z mladosti posudzoval zákon č. 121/1975 Zb. aj v jeho znení účinnom od 1.2.1982. Rovnako zákon č. 100/1988 Zb. v § 33 ods. 2 stanovil, že občan má nárok na invalidný dôchodok aj vtedy, ak sa stal invalidným pred

dovíšením veku, v ktorom sa končí povinná školská dochádzka, nemohol byť preto zamestnaný vôbec alebo po dobu potrebnú pre nárok na tento dôchodok a dosiahol vek 18 rokov.

29. Záver, že žalobkyňa pred 01.01.2004 nespĺnila podmienku nemožnosti zamestnať sa vôbec a preto nezískala výnimku zo získania potrebnej doby pre nárok na invalidný dôchodok, vplýva z predložených lekárskeho správ. V lekárskom náleze z psychiatrického vyšetrenia C. R. E. zo dňa 16.9.2004, kedy bola prvý krát vyšetrená s konkrétnou diagnózou mentálna retardácia, bolo uvedené, že od narodenia mentálne zaostávala, v popredí je defekt intelektu do pásma stredne ťažkej mentálnej retardácie. Následné psychologické vyšetrenie G. V. z 20.9.2004 ustálilo intelektové schopnosti žalobkyne v pásme ľahkej mentálnej retardácie. Pretože žalobkyňa mala zistený pokles intelektu do pásma ľahkej mentálnej retardácie v roku 2004, nemohla mať horší zdravotný stav pred týmto posudzovaním, t.j. v detstve a mladosti. Nemohla teda byť v období pred rokom 2004 úplne invalidná. Aby žalobkyňa vznikol nárok na invalidný dôchodok podľa právnych predpisov účinných pred 01.01.2004, žalobkyňa by musela byť výhradne úplne invalidná, aby nebolo potrebné splnenie podmienky doby poistenia (ktorú žalobkyňa nespĺnila). Keďže úplne invalidná v tomto období nebola, správne posudkový lekár v odbornom lekárskom posudku z 3.4.2019, ktorý je súčasťou preskúmaného rozhodnutia, konštatoval, že nie je invalidná podľa zákona č. 121/1975 Zb. ani zákona č. 100/1988 Zb. Prvým možným dňom, kedy jej mohla vzniknúť invalidita podľa zákona o sociálnom poistení, je účinnosť tohto zákona, t. j. 1.1.2004, ktorý deň bol aj žalobkyňa určený.

30. Pokiaľ teda posudkový lekár sociálneho zabezpečenia v odbornom lekárskom posudku zo dňa 3.4.2019 stanovil dátum vzniku invalidity na 1.1.2004 s tým, že podrobne uviedol, prečo nie je možné u žalobkyne skonštatovať vznik invalidity pred 1.1.2004, tento názor je možné považovať za dostatočne odôvodnený a vychádzajúci zo zisteného skutkového stavu veci.

31. Hoci bola splnená medicínska podmienka nároku na invalidný dôchodok, bolo potrebné splniť aj podmienku potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia v zmysle § 72 ods. 1 písm. e/ a ods. 2 zákona o sociálnom poistení. Keďže žalobkyňa nedosiahla žiadne obdobie dôchodkového poistenia, túto podmienku nespĺnila.

32. Čo sa týka ďalších sťažnostných námietok, kasačný súd uvádza nasledovné.

33. Čo sa týka námietky podľa § 440 ods. 1 písm. f/ SSP, ktorá spočívala v tom, že správny súd akceptoval postup žalovanej, ktorá nerespektovala právny názor vyjadrený v predchádzajúcom zrušujúcom rozsudku Krajského súdu v Prešove, kasačný súd uvádza, že k zrušeniu pôvodného druhostupňového rozhodnutia žalovanej došlo z dôvodu jeho nedostatočného odôvodnenia, najmä vo vzťahu k určeniu dátumu vzniku invalidity a tiež z dôvodu nedostatku zisteného skutočného stavu veci, čo zodpovedá dôvodom zrušenia uvedeným v zrušujúcom rozsudku § 191 ods. 1 písm. d/ a e/ SSP. K zrušeniu teda nedošlo z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 191 ods. 1 písm. c/ SSP) a preto nie je dôvodná námietka sťažovateľky, že žalovaná sa v preskúmanom rozhodnutí odklonila od záväzného právneho názoru vysloveného v rozsudku krajského súdu. Nedôvodná je i ďalšia námietka, ktorú žalobkyňa subsumovala pod § 440 ods. 1 písm. f/ SSP, a to, že napadnutý rozsudok krajského súdu neobsahoval odôvodnenie vo vzťahu k žalobným bodom týkajúcim sa určenia miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť. Krajský súd sa s týmito žalobnými bodmi riadne zaoberal a riadne ich aj vyhodnotil s použitím relevantnej právnej úpravy. V tomto smere kasačný súd poukazuje na body 47 až 54 napadnutého rozsudku, kde správny súd veľmi podrobne a obsiahlo uviedol právne posúdenie tejto otázky. Vyplýva z neho, prečo sa správny súd stotožnil s určením rozhodujúceho zdravotného postihnutia žalobkyne ako Duševné choroby a poruchy správania (kapitola V), Organické duševné poruchy, poruchy intelektu, emotivity, afektivity (položka 1), ťažké formy (písmeno b) - ťažká demencia v percentuálnom rozmedzí 50% až 80%, s prihladením na iné zdravotné postihnutie: zistenú mentálnu retardáciu s pásmom IQ =54, ktorá je zaradená do kapitoly V, položka 6, písmeno a) - ľahká mentálna retardácia, s tým, že rozhodujúce zdravotné postihnutie bolo ohodnotený na 50% a vzhľadom na iné na zdravotné postihnutie zvýšené o ďalších 10%.

34. Pokiaľ žalobkyňa namietala, že z napadnutého rozhodnutia ani posudku posudkového lekára nevyplýva, z akých dôvodov bol dátum vzniku invalidity určený na deň 1.1.2004, kasačný súd poukazuje na svoje odôvodnenie vyššie. Dodáva, že keďže žalobkyňa predložila dôkaz o tom, že v roku 2004 preukázateľne trpela rozhodujúcim zdravotným postihnutím do pásma stredne ťažkej mentálnej retardácie a zároveň bolo preukázané, že pred rokom 2004 bola schopná určitej pracovnej činnosti, správne žalovaná vyhodnotila, že úplná invalidita nenastala za účinnosti zákonov platných pred rokom 2004. V tom prípade invalidita mohla vzniknúť len podľa zákona o sociálnom poistení, a to najskôr od účinnosti zákona o sociálnom poistení, teda od 1.1.2004.

35. Kasačný súd sa v tejto súvislosti nestotožnil so žalobnou námietkou, že bolo úlohou Sociálnej poisťovne zistiť skutkový stav veci znaleckým dokazovaním, či druh jej mentálnej retardácie je vrodený alebo získaný potom, čo prestala byť nezaopatreným dieťaťom. V danom prípade posudkový lekár zohľadnil všetky zdravotné postihnutia navrhovateľky a ňou predkladané odborné lekárske nálezy, ktoré v posudku riadne vyhodnotil. Posudok nie je v rozpore ani s lekárskymi správami ohľadne obdobia vzniku rozhodujúceho zdravotného postihnutia žalobkyne. Pokiaľ sa v lekárskejších správach (C. E., C. Y.) uvádza: „...od narodenia mentálne zaostala,“ „...celkové trvanie postihnutia - od narodenia,“ „...ide o pacientku s mentálnym postihnutím od detského veku,“ toto je v súlade s obsahom odborného lekárskeho posudku žalovanej, že samotné diagnostikovanie tohto postihnutia t. j. jeho rozsah konkrétnou lekárskou správou z obdobia mladosti, resp. narodenia žalobkyne neexistuje. Je nesporné, že žalobkyňa trpela mentálnym postihnutím od narodenia, o čom napokon svedčí aj rozhodnutie Okresnej posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia z roku 1975 o tom, že je občanom so zmenenou pracovnou schopnosťou s obmedzeným výberom povolania. Bolo teda preukázané, že mentálna retardácia žalobkyne je vrodená, preto na túto otázku nebolo potrebné vykonať znalecké dokazovanie. To však neznamená, ako sa mylne domnieva žalobkyňa, že uvedené postihnutie odôvodňuje invaliditu vzniknutú v mladosti, pretože ako bolo uvedené vyššie, muselo by sa jednáť o plnú invaliditu v zmysle zákona č. 121/1975 Zb. alebo zák. č. 100/1988 Zb.. Bolo pritom preukázané, že v čase mladosti takou poruchou, ktorá by jej bránila vykonávať akékoľvek sústavné zamestnanie, netrpela, ako ňou netrpela ani v roku 2004, kedy bola prvýkrát diagnostikovaná. Žiaden zo žalobkyňou predložených dôkazov nedokazoval, že by pre svoj dlhodobý nepriaznivý zdravotný stav nemohla byť zamestnaná vôbec (§32 ods.2 zák. č. 121/1975 Zb., § 33 ods. 2 zák. č. 100/1988 Zb.). Uvedené nepreukazuje ani rozhodnutie Okresnej posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia v Prešove zo dňa 29.1.1975, ktoré práve naopak preukazuje, že žalobkyňa bola schopná vykonávať sústavné zamestnanie, hoci s podstatne obmedzeným výberom povolania. Je potrebné konštatovať, že skutkový stav bol zistený dostatočne a v súlade s predloženými listinnými dôkazmi.

36. V tejto súvislosti tiež kasačný súd poukazuje na to, že aj samotná účastníčka administratívneho konania má povinnosť predkladať dôkazy na svoje tvrdenia v zmysle § 196 ods. 6 zák. o soc. poistení. Sociálna poisťovňa je povinná vykonať aj iné dôkazy, ktoré účastníci konania nenavrhlí, ak sú potrebné na zistenie a objasnenie skutočného stavu veci. Pokiaľ boli predložené všetky dôkazy zo strany žalobkyne, ktorá mala k dispozícii, avšak tieto dôkazy nenapĺňajú jej očakávania o úspešnom ukončení dávkového konania priznaním konkrétneho dôchodku, nie je to dôvodom na to, aby súd zaviazal Sociálnu poisťovňu zhromažďovať dôkazy v jej prospech.

37. Napokon je nedôvodná sťažnostná námietka, že došlo k odklonu od ustálenej judikatúry kasačného súdu. Tento odklon mal byť spôsobený tým, že v preskúmvanej veci nedošlo k zisteniu určenia dňa vzniku invalidity. Podľa názoru kasačného súdu, dátum vzniku invalidity v preskúmvanom rozhodnutí žalovanej bol určený dostatočne zrozumiteľne a v súlade s vykonaným dokazovaním a z odôvodnenia preskúmvaného rozhodnutia a odborného lekárskeho posudku je zrejmé, prečo žalovaná nevyhovela požiadavke žalobkyne určiť tento dátum do obdobia, keď bola nezaopatreným dieťaťom.

38. Keďže sťažnostné námietky žalobkyne boli vyhodnotené ako nedôvodné a kasačný súd sám nezistil dôvod na zrušenie napadnutého rozsudku správneho súdu ani preskúmvaného rozhodnutia žalovanej, kasačný súd kasačnú sťažnosť podľa § 461 SSP zamietol ako nedôvodnú.

39. O náhrade trov kasačného konania vo vzťahu k žalovanej kasačný súd rozhodol podľa § 467 ods. 1 v spojení s § 168 SSP a contrario. Žalobkyňa nebola v konaní úspešná, preto nemá právo na náhradu trov konania. Právo na náhradu trov konania má žalovaná ako úspešná účastníčka konania, ktorej však súd náhradu trov kasačného konania nepriznal, pretože neboli splnené podmienky na aplikáciu § 168 SSP.

40. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie :

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.